

BULETIN INFORMATIV

NR. 18 | APRILIE–IUNIE 2018

BUNA GUVERNARE

ANULAREA ALEGERILOR LOCALE DIN CHIȘINĂU ANALIZATĂ LA RECE

Conform legii, alegerile pot fi anulate, însă doar în cazul unor încălcări care puteau influența rezultatele alegerilor. Acest fapt rezultă atât din Codul electoral, cât și din Hotărârea Curții Constituționale cu privire la validarea alegerilor prezidențiale din anul 2016.

La 3 iunie 2018, a avut loc turul doi al alegerilor primarului mun. Chișinău. Acestea au fost câștigate de Andrei NĂSTASE cu 52,6% din voturi, cu 12,643 de voturi mai mult decât contracandidatul său Ion CEBAN. Turul întâi al alegerilor a avut loc cu două săptămâni mai devreme și alegerile au fost recunoscute de toți observatorii. Biroul electoral și Ion CEBAN au solicitat Judecătoriei Chișinău să valideze rezultatele alegerilor. Chiar dacă toate părțile solicitau validarea alegerilor, la 19 iunie 2018, [Judecătoarea Berdilo de la Judecătoria Chișinău a anulat](#) atât rezultatele turului doi, cât și ale turului întâi de alegeri. Judecătoarea a constatat că, pe 3 iunie 2018, în timp ce alegerile erau în curs de desfășurare, Andrei NĂSTASE a plasat patru clipuri video pe contul său de Facebook, îndemnând votanții să participe la vot (fără a menționa pe cine să voteze). Cu câteva zile înainte, [pe 15 iunie 2018, Curtea Supremă de Justiție \(CSJ\) a constatat](#), la solicitarea partidului din care face parte Ion CEBAN, că postările din 3 iunie au reprezentat agitație electorală, care este interzisă în ziua alegerilor. Judecătoarea Berdilo a constatat că clipurile respective au fost vizualizate de peste 250.000 de ori și au influențat în mod decisiv rezultatele alegerilor în turul doi. [Hotărârea în cauză a fost menținută până la CSJ.](#)

În 28 de ani de independență [politicienii moldoveni mereu chemau în ziua alegerilor alegătorii la vot](#), însă este pentru prima dată când acest fapt a fost considerat contrar legii. De asemenea, este pentru prima dată când, pentru agitație electorală în ziua alegerilor, sunt anulate rezultatele alegerilor. Nu cunoaștem exemple în practica internațională în care alte alegeri să fi fost anulate din acest motiv. Mai mult, agitația electorală în ziua alegerilor în multe state nu este interzisă. Scopul acestei interdicții, în țările în care aceasta există, este de a preveni altercațiile dintre susținătorii diferitor candidați. Astfel de altercații nu au fost înregistrate în cadrul alegerilor din iunie 2018. Aceasta rezultă și din faptul că legea nu interzice menținerea panourilor electorale în ziua alegerilor și a afișajelor pe internet, dacă acestea au fost plasate până în ziua alegerilor.

Judecătoarea a constatat că cele patru clipuri plasate pe Facebook au fost vizionate de peste 250,000 de ori, ceea ce a determinat mai mult de 12,643 de alegători să îl susțină pe Andrei NĂSTASE. Această concluzie nu este convingătoare. Nu este

CUPRINS

BUNA GUVERNARE

Anularea alegerilor locale din Chișinău analizată la rece	1
Curtea Constituțională a „invalidat” statutul privilegiat al limbii ruse	2

JUSTIȚIE

Revizuirea hotărârilor judecătorești civile – cât de des CSJ își revede propria opinie?	3
CSJ a redobândit competența deplină să verifice legalitatea hotărârilor CSM	4
Concurs fără contracandidați pentru șefia CSJ	4
Restricții de acces în ședințele de judecată la Judecătoria Chișinău (sediul Centru)	4
CSM a creat Comisia de etică a judecătorilor	5

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

ANI este în căutarea inspectorilor de integritate	5
Curtea Constituțională: testarea la poligraf nu poate fi o condiție de angajare în funcția publică!	6
Investigație: „donaiți” generoase pentru judecători	6

CAUZE NOTORII

Curiozități despre cauza Manole	6
Tergiversarea cauzei Shor continuă	7
Chiril LUCINSCHI a fost condamnat pentru spălare de bani	8

DREPTURILE OMULUI

Avocații au protestat împotriva aplicării excesive a arestului	9
Parlamentul a adoptat a treia strategie națională pentru drepturile omului	9
Curtea Constituțională: pierderea dreptului la pensie în caz de plecare din țară este neconstituțională	10
Deși judecătorii au plasat un deținut grav bolnav în arest la domiciliu, hotărârea judecătorească nu a fost executată	10

SOCIETATEA CIVILĂ

Declarația lui Michel FORST, Raportor Special ONU privind situația apărătorilor drepturilor omului, după o misiune în Moldova	11
Adunarea Parlamentară a Consiliului European ia atitudine față de restricționarea activității ONG-urilor din statele membre ale Consiliului European	11
Noua Strategie de Dezvoltare a Societății Civile a intrat în vigoare	12
Consiliul ONG din Moldova are o nouă componentă	12
CRJM a făcut bilanțul primului an de implementare a Legii 2%	13

PE SCURT	13
----------------	----

clar dacă este posibil de a stabili impactul exact al postărilor pe rețelele de socializare asupra opțiunilor de vot. Timp de câțiva ani autoritățile din SUA încercă să răspundă la această întrebare, iar un răspuns credibil încă nu există, chiar dacă asupra acestei chestiuni lucrează un număr impunător de oameni. În orice caz, judecătoarea nu și-a bazat această constatare pe vreo concluzie a unui expert în domeniul rețelelor sociale. O verificare sumară a contului lui Andrei NĂSTASE confirmă că judecătoarea a sumat numărul vizualizărilor celor patru postări, ceea ce este cel puțin straniu, deoarece aceeași persoană putea vizualiza toate cele patru postări. De fapt, cea mai populară din cele patru postări avea pe 7 iunie 2018 nu mai mult de 80,000 de vizualizări. Mai mult, nu există nicio confirmare că aceste persoane cu adevărat au vizionat clipurile, deoarece Facebook calculează ca vizualizare orice consultare a postării mai lungă de 3 secunde. De asemenea, nu este clar dacă persoanele care au vizualizat postarea aveau mai mult de 18 ani și, respectiv, drept de vot și sunt din Chișinău (persoanele care nu locuiesc în Chișinău nu aveau dreptul de vot la aceste alegeri), dacă au votat până la vizionarea clipului (clipurile au fost postate în după-amiaza zilei), dacă și-au schimbat opțiunea electorală după vizionarea clipurilor și au mers la vot pentru a-l vota pe dl Năstase, etc. Discuția inițiată de judecătoare, cel puțin teoretic, putea fi legitimă dacă diferența dintre cei doi candidați ar fi fost minimă. În realitate, diferența dintre cei doi candidați a fost de peste 5%. Mai mult, judecătorii au constatat că și dl Ceban a îndemnat alegătorii, în ziua alegerilor, să vină la vot. În asemenea circumstanțe, concluzia judecătorești pare mai degrabă o presupunere, iar o hotărâre judecătorească nu se poate baza pe presupuneri.

În prezent, [Parlamentul discută despre permiterea agitației electorale în ziua alegerilor](#). Acest fapt confirmă implicit că agitația electorală în ziua alegerilor nu este o abatere suficient de gravă pentru a justifica invalidarea alegerilor.

Curios este și faptul că judecătoarea Berdilo a decis să nu valideze rezultatele alegerilor din proprie inițiativă, chiar dacă organul electoral și candidații electorali susțineau că nu sunt motive pentru invalidare. Acest comportament este neobișnuit, având în vedere că judecătorul, în mod normal, este ținut de poziția părților. Un alt aspect curios este că

**JUDECĂTOAREA A
INVALIDAT ALEGERILE
PRIMARULUI MUN.
CHIȘINĂU, CHIAI DACĂ
TOȚI PARTICIPANȚII LA
PROCES AU CERUT
VALIDAREA ACESTORA**

judecătoarea a invalidat atât turul întâi, cât și turul doi, chiar dacă pretensele abateri se refereau doar la turul doi. Judecătoarea nu a motivat în niciun fel de ce a invalidat și turul întâi de scrutin. Această decizie se pliază perfect pe refuzul ulterior al Comisiei Electorale Centrale de a organiza alegeri repetate în Chișinău. Art. 149 din Codul electoral prevede expres că în cazul anulării sau invalidării alegerilor, în două săptămâni trebuie organizate alegeri repetate între aceiași candidați (însă candidații care au comis încălcări sunt excluși din listă).

Ilegalitatea chemării alegătorilor la vot în ziua alegerilor a fost constatată de CSJ [într-un alt proces, care s-a finalizat pe 15 iunie 2018](#). Acest proces a fost declanșat de către partidul din care face parte Ion CEBAN. Procesul a fost declanșat peste două zile după turul doi de scrutin și după ce dl Ceban l-a felicitat cu ocazia victoriei pe dl Năstase. Declanșarea acestei proceduri este foarte stranie, având în vedere că și dl Ceban a chemat în ziua alegerilor alegătorii la vot.

În ciuda prevederii clare din Codul electoral (art. 149) că anularea alegerilor trebuie să ducă la alegeri repetate, Comisia Electorală Centrală a refuzat să le organizeze. În prezent, funcția de primar al Chișinăului este deținută de o persoană agreată de Partidul Democrat.

Decizia instanțelor moldovenești de a anula alegerile a fost criticată de reprezentanții SUA și ai UE. Ei au numit deciziile judecătorești „netransparente”, „neobișnuite”, „nejustificate” și care „subminează încrederea în instituțiile democratice”. În consecință, la 5 iulie 2018, [Parlamentul European, cu 2/3 voturi, a recomandat înghețarea oricărui suport bugetar al UE pentru Moldova](#).

Prin hotărâri judecătorești nu pot fi anulate opțiunile de vot ale alegătorilor. Judecătorii sunt chemați să asigure corectitudinea alegerilor, nu să invalideze voința alegătorului. Prin anularea alegerilor s-a creat un precedent extrem de periculos. Practic, alegerile pot fi anulate pentru orice abatere de la spiritul legislației electorale. Acest precedent este deosebit de periculos în Republica Moldova, unde independența judecătorilor este tot mai des pusă sub semnul întrebării. Fără alegeri libere și corecte nu există democrație.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A „INVALIDAT” STATUTUL PRIVILEGIAT AL LIMBII RUSE

La 4 iunie 2018, Curtea Constituțională (CCM) a adoptat [hotărârea nr. 17](#), prin care a fost declarată desuetă Legea nr. 3465, din 1 septembrie 1989, cu privire la funcționarea limbilor

vorbite pe teritoriul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM). De asemenea, CCM a declarat neconstituționale prevederile din Codul jurisdicției constituționale și Legea cu

privire la Curtea Constituțională, conform căroră ea putea verifica constituționalitatea doar a actelor adoptate după intrarea în vigoare a Constituției (27 august 1994).

CCM a fost sesizată la 23 ianuarie 2018 de un grup de deputați liberali, care au invocat două aspecte principale. Primul se referă la constituționalitatea obligativității traducerii tuturor legilor și a altor acte normative în limba rusă; garantării dreptului minorităților naționale la educație școlară, universitară și postuniversitară în limba rusă și a dreptului persoanelor din minoritățile naționale de a se adresa instituțiilor publice în limba rusă și de a primi răspuns în această limbă. Al doilea aspect se referă la limitarea prin lege a competenței CCM de a verifica constituționalitatea actelor care au intrat în vigoare până la adoptarea Constituției.

CCM, după analiza atât a denumirii, cât și a esenței mai multor prevederi din Legea nr. 3465, a constatat caracterul „desuet și inutil” al acesteia. Efectul juridic al acestei constatări este destul de limitat, deoarece prevederile Legii nr. 3465 sunt incluse în mai multe acte normative pe care CCM nu le-a declarat neconstituționale. Pe de altă parte, declararea desuetă a unei norme este de competența organului care a adoptat acea lege, nu a CCM. Mai mult, nu este clar conceptul declarării unei norme drept „inutilă”, concept care nu a fost întâlnit anterior în jurisprudența CCM.

CCM a mai examinat constituționalitatea altor prevederi ce se referă la statutul limbii ruse (cele din Legea nr. 173 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, Legea nr.

382 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și din Regulamentul Parlamentului). Aceste prevederi impun traducerea actelor autorităților centrale ale Republicii Moldova în limba rusă, garantarea dreptului la educație în limba rusă, publicarea actelor normative, a comunicărilor oficiale și a altor informații de importanță națională în limba rusă, precum și afișarea denumirilor instituțiilor publice în limba rusă. CCM a concluzionat că aceste prevederi nu sunt contrare art. 13 (limba de stat), sau art. 16 din Constituție (egalitatea în drepturi). Atât timp cât publicarea actelor normative sau educația în limba rusă sunt complementare publicării și educării în limba de stat, CCM a concluzionat că aceste prevederi nu sunt neconstituționale. Cu alte cuvinte, CCM nu a diminuat în niciun fel statutul special oferit limbii ruse pe teritoriul Republicii Moldova.

STATUTUL PRIVILEGIAT
AL LIMBII RUSE ÎN
REPUBLICA MOLDOVA
ESTE DESUET, ÎNSĂ
PRIVILEGIILE LEGALE
EXISTENTE OFERITE
ACESTEI LIMBI
SUNT CONFORME
CONSTITUȚIEI?!

CCM a examinat constituționalitatea Legii nr. 3465, deși aceasta a fost adoptată până la intrarea în vigoare a Constituției. Anterior, CCM refuza să examineze constituționalitatea actelor emise până la adoptarea Constituției. Fără a motiva de ce își schimba jurisprudența, CCM a concluzionat că poate examina constituționalitatea actelor adoptate anterior intrării în vigoare a Constituției, deoarece

aceste acte sunt în vigoare, iar competența CCM „operează în cazul tuturor legilor în vigoare”. CCM a subliniat că „tratează aceste legi tot așa cum tratează legile adoptate după intrarea în vigoare a Constituției” și că „este motivată să procedeze astfel în baza principiului protecției efective pe care trebuie să o acorde drepturilor fundamentale și în baza statutului ei de garant al respectării Constituției”.

JUSTIȚIE

REVIZUIREA HOTĂRĂRILOR JUDECĂTOREȘTI CIVILE – CÂT DE DES CSJ ÎȘI REVEDE PROPRIA OPINIE?

În perioada august 2017 – martie 2018, CRJM [a analizat cât de uniformă este practica Curții Supreme de Justiție \(CSJ\) în domeniul casării hotărârilor judecătorești civile irevocabile](#). Analiza a fost efectuată pentru a sprijini eforturile de uniformizare a practicii judecătorești. Având la bază date empirice din perioada ianuarie 2013 – decembrie 2017 (70 de hotărâri de revizuire), am constatat că există dubii serioase în ceea ce privește existența cu adevărat a temeiurilor de revizuire în cel puțin 40% din hotărârile CSJ analizate (28 de hotărâri). De cele mai dese ori, în cele 28 de hotărâri, invocarea apariției

unor circumstanțelor noi, reglementarea amiabilă a unor cereri pendinte la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) sau pretinsa neatrageră în proces a persoanelor drepturile cărora sunt afectate, reprezentau de fapt apeluri deghizate, unele din ele cu interese financiare majore sau cu implicarea unor persoane influente. În unele cauze judecătoria CSJ nu ar fi analizat minuțios aspecte simple de procedură, precum termenul de depunere al cererii de revizuire sau, în general, au evitat să invoce în hotărâre un temei legal pentru care și-au revăzut propria opinie.

Prezența hotărârilor în care CSJ își revede nejustificat propria opinie, deși mică (circa 1.7%) în raport cu totalul cererilor de revizuire depuse, încurajează depunerea în continuare a cererilor de revizuire neîntemeiate și slăbește din eforturile de uniformizare a practicii judiciare. Până la 31 decembrie 2017,

CtEDO a constatat de 20 de ori că Republica Moldova a casat nejustificat prin revizuire, hotărâri judecătorești civile irevocabile.

Analiza integrală este disponibilă pe pagina web a CRJM în limbile [română](#) și [engleză](#).

CSJ A REDOBÂNDIT COMPETENȚA DE PLINĂ SĂ VERIFICE LEGALITATEA HOTĂRÂRILOR CSM

La 14 mai 2018, Curtea Constituțională (CCM) a pronunțat [o hotărâre](#) prin care a declarat neconstituționale prevederile art. 25 alin. 1 din [Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii](#) (CSM). Aceste prevederi permiteau Curții Supreme de Justiție (CSJ) să verifice legalitatea hotărârilor CSM doar în ceea ce privește procedura de emisie și adoptare a acestora. CSJ interpretează aceste prevederi ca acordând-i dreptul de a verifica doar dacă a fost respectată procedura de vot, nu și temeinicia hotărârii CSM. CCM a constatat că prevederile în cauză sunt contrare art. 20 din Constituție (accesul la justiție). [Excepția de neconstituționalitate](#) a fost ridicată de către ex-judecătorul Gheorghe MUNTEAN.

CCM a menționat că prevederile contestate nu oferă CSJ competența de a efectua o reexaminare a faptelor stabilite de către CSM în cauzele disciplinare împotriva judecătorilor. Prin urmare, CSJ este împiedicată să examineze probleme care pot fi cruciale, iar reclamantii nu au posibilitatea unei reexaminări efective. CCM a notat că, în privința controlului contestațiilor hotărârilor CSM, CSJ trebuie să poată realiza un control eficient și să aibă capacitatea de a soluționa eficient problemele aduse în fața ei.

Această hotărâre a CCM nu implică revizuirea hotărârilor CSJ deja pronunțate împotriva hotărârilor CSM. Cu toate acestea, până la modificarea textelor de lege declarate neconstituționale, CSJ va putea deja efectua un control deplin, în fapt și în drept, a legalității hotărârilor CSM.

CONCURS FĂRĂ CONTRACANDIDAȚI PENTRU ȘEFIA CSJ

La 6 martie curent, dl Mihai POALELUNGI a renunțat la funcția de Președinte al Curții Supreme de Justiție (CSJ) în favoarea funcției de judecător al Curții Constituționale. La 20 martie 2018, CSJ a anunțat concurs pentru suplinirea acestei vacanțe. [Unicul candidat](#) care depus actele pentru participarea la concurs a fost dl [Ion DRUȚĂ](#), judecător la CSJ din [iulie 2013](#). La 25 aprilie 2018, dl Druță [a fost ales în funcția de Președinte al CSJ](#) cu votul unanim al membrilor CSM, după un interviu de câteva minute. La concursul pentru șefia CSJ din [2016](#), de asemenea, a fost doar un singur candidat. La concursul din [2012](#) au fost doi candidați, iar la concursul similar anunțat în noiembrie 2010 și care urma să aibă loc în februarie [2011](#) au participat cinci candidați.

În 2015, Procurorul General a solicitat CSM acordul pentru pornirea urmăririi penale împotriva dlui Druță, însă solicitarea

a fost respinsă de majoritatea membrilor CSM (membrii CSM [Dumitru VISTERNICEAN](#), [Vera TOMA](#) și [Tatiana RĂDUCANU](#) au avut opinii separate). Tot în anul 2015, el a fost subiectul unei [proceduri disciplinare](#), însă [sanțiunea disciplinară a fost anulată de CSM](#). În anul 2015, dl Druță a fost verificat și de Comisia Națională de Integritate, care a constatat că acesta nu a declarat adecvat proprietățile pe care le deține, însă [a clasat procedura](#).

Concursurile în sistemul judecătoresc la care participă un singur candidat reprezintă [o practică din ce în ce mai des întâlnită](#). În rezultat, concursurile sunt simulate, reprezentând de fapt numirea pe funcție a singurului candidat. Pe de altă parte, CSM de regulă nu își motivează deciziile cu privire la concursurile la care participă mai mulți candidați, descurajând candidații de a participa la concursuri.

RESTRICȚII DE ACCES ÎN ȘEDINȚELE DE JUDECATĂ LA JUDECĂTORIA CHIȘINĂU (SEDIUL CENTRU)

Pe 20 iunie 2018, în data când [mai multe ONG-uri criticau lipsa accesului presei la ședința judecătorească de validare a alegerilor](#), vicepreședintele Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), dl Ghenadie PAVLIUC, a emis o [Dispoziție cu](#)

[privire la accesul în sediul instanței](#). Ghenadie PAVLIUC a argumentat necesitatea dispoziției prin consolidarea securității în sediul instanței judecătorești, asigurarea ordinii publice și a securității justițiabililor. Documentul se

referă la accesul în instanță al judecătorilor, angajaților, participanților la proces și a presei acreditate de Consiliul Coordonator al Audiovizualului. Persoanele care doresc să asiste la ședințele judiciare publice vor avea acces în instanță doar dacă există spațiu disponibil în sălile de judecată, după mai multe proceduri de identificare. Identitatea participanților la proces va fi consemnată în registre speciale.

Dispoziția în cauză este greu de explicat. Aceasta instituie reguli diferite de acces în Judecătoria Chișinău față de alte instanțe judecătorești. De asemenea, ea limitează accesul liber al publicului și mass-media în clădirea instanței de judecată, unde se examinează cauze de interes public. Dispoziția conține prevederi similare [Regulamentului CSM privind accesul în sediile instanțelor judecătorești](#), adoptat în anul 2016 și [suspendat la o săptămâna de la adoptare](#).

CSM A CREAT COMISIA DE ETICĂ A JUDECĂTORILOR

La 8 mai 2018, prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) nr. 229/12 a fost aprobat [Regulamentul](#) cu privire la activitatea Comisiei de etică și conduită profesională a judecătorilor. Comisia are scopul de a preveni încălcările de etică profesională și de a promova standardele de conduită profesională a judecătorilor. Atribuția prioritară a acesteia este de a emite, la solicitare sau din oficiu, opinii și recomandări pentru judecători cu privire la dilemele ce țin de interpretarea și aplicarea [Codului de etică și conduită profesională a judecătorilor](#).

La 3 iulie 2018, [prin Hotărârea CSM nr. 317/16](#), a fost constituită Comisia, având în componență cei cinci membri-judecători aleși ai CSM. La 17 iulie 2018, [în cadrul primei ședințe a Comisiei](#), în calitate de Președinte al comisiei a fost ales Anatolie GALBEN. El a devenit membru al CSM la începutul anului 2018 și este judecător la Judecătoria Chișinău. La 24 iulie 2018, pe când era deja membru al CSM, dl GALBEN [a fost promovat](#) la Curtea de Apel Chișinău, unde va activa din ianuarie 2022, după expirarea mandatului de membru al CSM. În 2009, [Anatolie GALBEN a examinat în comisariate de poliție](#) dosare împotriva tinerilor care au protestat la 7 aprilie 2009.

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

ANI ESTE ÎN CĂUTAREA INSPECTORILOR DE INTEGRITATE

Conform [Legii nr. 132 din 17.06.2016](#) cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (ANI), controlul averii angajaților statului este efectuat de către inspectorii de integritate. Aceștia sunt selectați prin concurs. La 21 februarie 2018, Consiliul de Integritate a aprobat [Regulamentul cu privire la concursul pentru selectarea inspectorilor de integritate](#).

[La 12 aprilie 2018](#), ANI a lansat primul concurs pentru ocuparea a 9 posturi de inspector, din cele 46 existente. Lansarea concursului a fost tergiversată mai bine de trei luni. [La 15 mai 2018](#), Comisia de concurs a respins 11 din 43 de candidați care au depus dosarele, pe motiv că nu îndeplinesc condițiile de eligibilitate. [La 21 mai 2018](#), doar 10 persoane au fost admise la proba interviului. [La 29 mai 2018](#), șase candidați au promovat proba interviului și au fost admiși pentru testarea la poligraf. [La 11 iunie 2018](#), ANI a anunțat că patru persoane - Ada GRICIUC, Constantin CULICOVSKI, Radion BUZU și Ion NICOLAEV - au trecut testarea la poligraf, fiind numiți în funcție.

ÎN PREZENT ANI ARE
DOAR 7 DIN 46 DE
INSPECTORI PE CARE AR
TREBUI SĂ-I AIBĂ!

[La 12 iunie 2018](#), ANI a lansat al doilea concurs. [La 7 august 2018](#), Comisia de concurs a respins 7 din 16 candidați care au depus dosarele la acest concurs. Proba scrisă a avut loc [la 13 august 2018](#) și a fost promovată de șase candidați. [La 17 august 2018](#), a avut loc

proba interviului, fiind promovată de doar patru candidați. [La 4 octombrie 2018](#), Ion CREȚU, Vladislav GORCEAC și Alexandru STAVINSCHI au fost desemnați câștigătorii concursului. O persoană nu a promovat testul la poligraf și nu a fost numită în calitate de inspector.

În prezent, ANI are doar șapte din cei 46 de inspectorii de integritate. [La 20 august 2018](#), ANI a lansat al treilea concurs de selectare a inspectorilor de integritate, care este încă în derulare.

Conform [Raportului de activitate ANI](#) pentru semestrul I al anului 2018, activitatea inspectorilor a fost axată pe examinarea sesizărilor curente și a celor 76 de dosare restante de la fosta Comisie Națională de Integritate (lichidată în august 2016).

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ: TESTAREA LA POLIGRAF NU POATE FI O CONDIȚIE DE ANGAJARE ÎN FUNCȚIA PUBLICĂ!

La 10 aprilie 2018, [Curtea Constituțională \(CCM\) a declarat neconstituțional](#) articolul 11 alin. (12) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (ANI). Aceasta impunea „susținerea pozitivă obligatorie a testului la poligraf” drept condiție obligatorie pentru candidații la funcția de președinte sau de vicepreședinte al ANI. [Excepția de neconstituționalitate](#) a fost ridicată de către Teodor CÂRNAȚ. El a [candidat la conducerea ANI, însă nu a susținut testul la poligraf](#).

CCM a constatat că această sintagmă este contrară articolelor 39 și 43 din Constituție (dreptul de a participa la administrarea treburilor publice și dreptul la muncă). CCM a notat că testul la poligraf nu reprezintă o metodă științifică acceptată la nivel internațional și un procedeu sigur de detectare a comportamentelor simulate. Concluziile acestui test ar putea fi indicii care, susținute de alte elemente, ar conduce la o anumită decizie. Chiar articolul 22 alin. (1) lit. j) din [Legea nr. 269 din 12 decembrie 2008](#) prevede că rezultatele testării sunt

prezumptive și orientative și că nu pot constitui probe în cadrul vreunei proceduri.

Urmare a hotărârii CCM, [la 24 mai 2018](#), Legea 132/2016 a fost modificată. Promovarea testării la poligraf nu mai reprezintă o condiție obligatorie pentru angajare, ci doar unul din criteriile de evaluare a candidaților.

La 2 iunie 2017, Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) [a refuzat înscrierea](#) în concurs a 10 absolvenți ai Institutului Național al Justiției (INJ), pe motivul nepromovării de către aceștia a testului la poligraf. Candidații au contestat hotărârea CSP, invocând art. 22 alin. (1) lit. j) din Legea nr. 269/2008. La 26 octombrie 2017, CSJ [a obligat CSP](#) să admită persoanele respective la concursurile pentru suplinirea funcțiilor vacante de procuror. Nici CSP și nici cei 10 absolvenți ai INJ nu au solicitat CSJ să își motiveze decizia. Din acest considerent, hotărârea CSJ a rămas nemotivată (hotărârile civile emise de CSJ ca prima instanță se motivează doar dacă motivarea este solicitată de părți).

INVESTIGAȚIE: „DONAȚII” GENEROASE PENTRU JUDECĂTORI

Potrivit unei [investigații publicate pe portalul Anticorupție.md](#), mai mulți judecători au declarat în 2018 donații scumpe din partea părinților și rudelor. Aceștia au primit în dar apartamente, case de locuit, terenuri, mașini și sume mari de bani. Aceasta ar putea reprezenta legalizarea unor bunuri care au aparținut *de facto* și anterior judecătorilor, însă au fost înscrise formal pe numele altor persoane. Numărul mare de donații declarate ar putea fi explicat prin schimbarea modului de declarare a intereselor angajaților statului - începând cu anul 2018 ei urmează să declare nu doar bunurile dobândite în proprietate, ci și cele folosite cu titlu gratuit.

Verificarea declarațiilor cu privire la avere și interese se efectuează de către Autoritatea Națională de Integritate (ANI). Până acum, ea nu dispune de resurse umane și financiare suficiente pentru a efectua un control veritabil al unui număr mare de declarații. La începutul lunii octombrie 2018, în cadrul ANI erau angajați doar 7 din 46 de inspectori de integritate, care urmează să verifice declarațiile de avere și interese. Doar în [anul 2017](#) au existat 57,569 de subiecți ai declarării averilor și intereselor. Atât timp cât persoana deține funcția publică, nu există termen de prescripție pentru verificarea declarațiilor. ANI, de asemenea, poate verifica declarațiile foștilor funcționari, în termen de trei ani de la expirarea mandatului sau concediere.

CAUZE NOTORII

CURIOZITĂȚI DESPRE CAUZA MANOLE

Prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) nr. [451/21 din 4 iulie 2017](#), Domnica MANOLE a fost eliberată din funcția de judecător în baza unui aviz al Serviciului de Informații și Securitate (SIS). Dna Manole a solicitat anularea acestei hotărâri. Între timp, ea a contestat la Curtea Constituțională (CCM) procedura prin care judecătorii pot fi concediați în baza avizelor SIS. La 5 decembrie 2017,

CCM a soluționat excepția de neconstituționalitate ridicată de Domnica MANOLE și a constatat că această procedură contravine independenței judecătorilor. Având în vedere hotărârea CCM din 5 decembrie 2017, dna Manole a solicitat CSM să-și anuleze hotărârea de eliberare a sa din funcție. Ea a invocat că hotărârea CSM este un act administrativ, iar conform Legii contenciosului administrativ, autoritatea publică

poate să-și anuleze oricând actul administrativ. Prin hotărârea nr. [64/4 din 6 februarie 2018](#) CSM a respins cererea, deoarece actul administrativ s-a consumat prin eliberarea judecătorului din funcție, iar neconstituționalitatea temeiurilor care au stat la baza hotărârii CSM se examinează de Curtea Supremă de Justiție (CSJ). Având în vedere neconstituționalitatea legii în baza căreia dna Manole a fost eliberată din funcție, CSM oricând putea să își anuleze propria hotărâre, însă a ezitat să o facă. Se pare că această ezitare este legată de tergiversarea examinării cauzei de către CSJ.

CSJ A AMĂNAT DE MAI MULTE ORI EXAMINAREA CAUZEI MANOLE DEOARECE JUDECĂTORII SĂI SAU REPREZENTATUL CSM ERAU ÎN CONCEDIU

În perioada aprilie – iunie 2018, la CSJ au avut loc câteva ședințe în cauza privind contestarea hotărârii CSM de eliberare din funcție a judecătoarei. Mai multe ședințe au fost amânate pe motivul aflării în concediu a reprezentatului CSM sau a unor judecători, abținerea de la examinarea cauzei a unui judecător, dar și invocarea imparțialității judecătorului Ion DRUȚĂ, care la acel moment candida la funcția de Președinte al CSJ. La 5 iulie 2018, dna Manole a solicitat CSJ accelerarea examinării cererii sale. [CSJ a respins cererea](#), invocând aflarea judecătorilor în concediu în perioade diferite și că nu există pericolul de încălcare a termenului rezonabil. Se pare că CSJ amână deliberat examinarea și adoptarea unei soluții pe caz, așteptând adoptarea unei sentințe de condamnare în cauză penală intentată în anul 2016 împotriva judecătoarei.

TERGIVERSAREA CAUZEI SHOR CONTINUĂ

La 28 august 2016, cauza primarului orașului Orhei și fostului președinte al Consiliului de administrare al Băncii de Economii (BEM), Ilan SHOR, privind sustragerea banilor din BEM și spălarea de bani, a fost transmisă în judecată. La 21 iulie 2017, [dl Shor a fost condamnat de Judecătoria Chișinău](#) la șapte ani și jumătate de închisoare. Timp de șapte luni, dosarul nu a fost expediat instanței de apel, chiar dacă a fost depus apel. Motivul [invocat de judecător era că sentința judecătorească nu a fost tradusă în rusă](#) pentru a fi înmănată dlui Shor. Totodată, în dosarul omului de afaceri Veaceslav PLATON, sentința de 120 de pagini a fost tradusă în aproximativ o lună. Ambii oameni de afaceri au fost condamnați de aceeași instanță în aceeași perioadă.

La 15 ianuarie 2018, dosarul lui Ilan SHOR a ajuns în sfârșit la Curtea de Apel (CA). Dosarul a fost repartizat completului de judecători: Xenofon ULIANOVSKI (judecător-raportor), Stelian TELEUCĂ și Silvia VRABIE. La 18 ianuarie 2018, Xenofon ULIANOVSKI a declarat că se abține de la judecarea cauzei, pe motiv că „fratele său, Gheorghe ULIANOVSKI, este avocatul lui Chiril LUCINSCHI, care este

În octombrie 2018, cauza civilă încă era pendinte la CSJ, cel puțin opt ședințe fiind amânate din cauza concediilor sau indisponibilității judecătorilor sau a reprezentantului CSM. De regulă, în caz de concediu sau indisponibilitate a judecătorului, CSJ modifică completul de judecată, însă nu amână examinarea cauzei.

[La 31 mai 2016, CSM a dat acordul de a porni urmărirea penală](#) împotriva judecătoarei Domnica MANOLE pentru adoptarea cu bună știință a unei hotărâri ilegale (art. 307 Cod Penal). Ea este acuzată că a obligat în mod ilegal Comisia Electorală Centrală să organizeze un

referendum solicitat de Partidul Demnitate și Adevăr (pentru detalii a se vedea [Buletinul Informativ nr. 10](#)). În aprilie 2018, a fost finalizată urmărirea penală, iar dna Manole a obținut acces la materialele urmăririi penale. Dna Manole a constatat că în cadrul urmăririi penale au fost colectate informații care nu au nicio legătură cu obiectul investigației, cum ar fi: verificarea sumelor din conturile bancare ale dnei Manole și a membrilor familiei ei, interceptarea convorbirilor ei telefonice, a fost studiat întregul său dosar personal de la CSM, de la numirea funcția de judecător, precum și înregistrările video ale camerelor de pe holurile Curții de Apel Chișinău unde aceasta a activat. La 21 aprilie 2018, dosarul penal împotriva dnei Manole a fost trimis în instanța de judecată. Acesta este încă pendinte, însă judecătorii insistă pe examinarea lui rapidă.

vizat într-un dosar ce are legătură cu dosarul lui Ilan SHOR”. Silvia VRABIE a depus cerere de abținere, invocând că a fost membră în completul de judecată care a examinat arestarea lui Shor. La 19 ianuarie 2018 cererile lor de abținere [au fost acceptate](#). Dosarul Shor a fost redistribuit către un alt complet de judecători: Svetlana BALMOȘ (judecător-raportor), Oxana ROBU și Igor MÎNĂSCURTĂ. Ultimii doi au depus, la fel, cereri de abținere, [pe motiv că au examinat anterior dosarul lui Veaceslav PLATON](#), care are legătură cu dosarul Shor. Abținerea judecătorilor în cauza Shor [stărnește suspiciuni](#) privind lipsa de independență a judecătorilor. La 22 ianuarie 2018, președintele CA Chișinău a desemnat, prin ordin, un nou complet de judecată: Svetlana BALMOȘ (judecător-raportor), Stelian TELEUCĂ și Alexandru SPOIALĂ.

La 29 ianuarie 2018, la CA Chișinău urma să aibă loc prima ședință pe dosar. Pe motivul lipsei inculpatului, care, conform avocaților, „avea probleme de sănătate care nu-i permiteau să se prezinte în ședință”, ședința a fost amănată pentru 12 februarie 2018. Între timp, președintele CA Chișinău, Ion PLEȘCA, a solicitat Curții Supreme de Justiție (CSJ)

strămutarea cauzei, invocând că unul dintre avocații dlui Shor, Iulian BALAN, este soțul șefei Secretariatului CA Chișinău. Ion PLEȘCA a mai menționat că majoritatea celor 21 de judecători ai Colegiul penal al CA Chișinău sunt în imposibilitate de a participa la examinarea cauzei date, deoarece au participat în procedurile de arestare a dlui Shor, fie au examinat cauzele penale în privința lui Vladimir FILAT și Veaceslav PLATON, care au legătură cu dosarul Shor.

La 9 februarie 2018, [CSJ a admis cererea de strămutare](#) și a transmis cauza pentru examinare la CA Cahul. Anterior, avocații lui Veaceslav PLATON au cerut strămutarea dosarului clientului lor la o altă instanță de apel, invocând că fiica președintelui CA Chișinău a efectuat urmărirea penală în acest dosar. Cererea lor a fost respinsă de către CSJ.

Cauza Shor în CA Cahul este [examinată de către judecătorii](#) Vitalie MOVILĂ, Evghenii DVURECENSCHII și Nina VELEVA. La 2 aprilie 2018, a fost programată prima ședință de judecată. Aceasta [a fost amânată](#) din cauza lipsei avocaților și a dlui Shor, ultimul invocând probleme de sănătate. Următoarea ședință a fost fixată pentru 23 mai 2018,

CAUZA LUI ILAN SHOR
CONTINUĂ SĂ FIE
EXAMINATĂ CU UȘILE
ÎNCHISE

dar amânată la solicitarea procurorului. La 8 august 2018 au fost audiați șapte martori ai acușării. CA Cahul i-a permis dlui Shor părăsirea Republicii Moldova în perioada 9-19 august, pentru un tratament medical. Următoarea ședință, din 20 august 2018, a fost amânată la solicitarea avocaților dlui Shor, fiind din nou invocate problemele de sănătate a dlui Shor. Totodată, la 16 august 2018, dl Shor [a fost observat](#) în cadrul unei petreceri private în Israel.

La 24 august, a avut loc o nouă ședință în cauza Shor, însă examinarea cauzei nu s-a finalizat și următoarea ședință a fost fixată pentru 12 septembrie. În cadrul ședinței din 12 septembrie, care a fost a șasea la număr, avocații dlui Shor au solicitat efectuarea unei expertize financiar-contabile. Judecătorii au acceptat cererea. [Expertii consideră](#) că efectuarea unor asemenea expertize poate dura cel puțin câteva luni. Următoarea ședință a fost programată pentru 17 decembrie. Ca și în prima instanță, în instanța de apel cauza Shor este examinată în ședință închisă. Procurorii consideră necesară examinarea cauzei cu ușile închise pentru a nu perturba investigarea altor dosare pe care le au în procedură.

CHIRIL LUCINSCHI A FOST CONDAMNAT PENTRU SPĂLARE DE BANI

La 4 aprilie 2018, Judecătoria Chișinău sediul Buiucani [l-a condamnat pe Chiril LUCINSCHI](#) pentru spălarea banilor proveniți din „furtul miliardului”. Dl Lucinschi nu nega că a primit bani de la Ilan SHOR, însă a susținut că aceștia reprezentau datoriile pe care ultimul trebuia să

le întoarcă

Instanța a constatat că, între 28 noiembrie 2012 și 23 octombrie 2014, dl Lucinschi a primit sume de bani în valoare totală de USD 440,100 și EUR 278,242 de la Ilan SHOR, care au fost dobândiți fraudulos din sistemul bancar al Republicii Moldova. Judecătorii au conchis că dl Lucinschi trebuia să știe că banii au proveniență ilegală. De asemenea, Judecătoria Chișinău a mai constatat că dl Lucinschi nu a inclus sumele primite în declarațiile de avere, deși era obligat să o facă în virtutea funcției sale de deputat în Parlament.

Instanța l-a condamnat pe dl Lucinschi pentru spălarea banilor în proporții deosebit de mari (art. 243 alin. (3) lit. b) Cod penal) și neinclusiunea informației în declarația de avere și interese personale (art. 352¹ alin. (2) Cod penal). Dl Lucinschi a fost condamnat la închisoare pentru o perioadă de cinci ani și șase luni și la o amendă în mărime de MDL

27,500, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de patru ani. Până la pronunțarea unei sentințe definitive, instanța de judecată l-a eliberat pe dl Lucinschi sub control judiciar, cu interdicția de părăsire a teritoriului țării.

CHIRIL LUCINSCHI -
CONDAMNAT PENTRU
CĂ A PRIMIT O DATORIE
DE LA ILAN SHOR,
DEOARECE TREBUIA SĂ
ȘTIE CĂ PROVINE DIN
BANII SUSTRĂȘI DIN
SISTEMUL BANCAR

Din sentință rezultă că sumele primite de dl Lucinschi au provenit din fraudă bancară și au fost recepționate prin intermediul companiilor deținute de Ilan SHOR. În primul rând, este ciudat faptul că instanța de judecată l-a condamnat pe dl Lucinschi pentru că ar fi primit datoria de la Ilan SHOR, din bani sustrași de ultimul din sistemul bancar. În cazul dlui Shor (examinat de prima instanță în 2017), judecătorii nu au putut stabili cu certitudine că acesta ar fi beneficiat de vreun ban sustras din sistemul bancar. Hotărârea în privința dlui Shor este la moment în vigoare. În al doilea rând, potrivit informațiilor din mass-media, dl Shor a declarat în instanța de judecată că dl Lucinschi nu cunoștea despre faptul că banii transferați proveneau din fraudă bancară, adică dintr-o activitate ilicită. În această situație, dl Lucinschi nu poate fi acuzat de spălare de bani. Se pare că declarațiile dlui Shor în calitate de martor nu au fost incluse în textul sentinței (pag. 20 din sentință). În pofida declarațiilor dlui Shor, instanța de judecată a declarat că dl Lucinschi trebuia să cunoască

despre originea ilegală a banilor, fără a motiva în sentință de ce a ajuns la această concluzie.

DI Lucinschi a fost reținut la 25 mai 2017, în ajunul transmiterii controlului asupra televiziunii sale unei asociații de jurnaliști

(pentru mai multe detalii, vedeți [Buletinul informativ nr. 14](#)). În acest moment, apelul dl Lucinschi așteaptă să fie examinat, iar instanța de apel nu îi permite să părăsească țara. DI Shor, în schimb, obține periodic permisiunea din partea judecătorilor de a pleca peste hotare.

DREPTURILE OMULUI

AVOCAȚII AU PROTESTAT ÎMPOTRIVA APLICĂRII EXCESIVE A ARESTULUI

La 26 iunie 2018, peste 100 de avocați au organizat un protest în fața sediului Curții de Apel Chișinău. Protestul vine drept reacție împotriva practicii excesive de aplicare a arestului preventiv de către instanțele de judecată. Potrivit [Consiliului Uniunii Avocaților](#), practica de solicitare și autorizare a măsurii de arest preventiv a fost transformată într-o formalitate „fără ca instituțiile care o solicită și le aplică să justifice imposibilitatea aplicării unor măsuri non-privative de libertate”.

Îngrijorările avocaților sunt confirmate prin date statistice oficiale. Potrivit rapoartelor Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești, numărul efectiv al demersurilor de arestare a crescut semnificativ. Dacă în anul 2006 ele au constituit peste 79%, [în 2017 au ajuns la 87%](#). Autorizarea demersurilor de arestare pe parcursul ultimilor zece ani depășește rata din anii precedenți, ceea ce ar însemna că cel puțin 8 din fiecare 10 demersuri de arestare ale procurorilor

**CSM: ACUZAȚIILE
AVOCAȚILOR SUNT
INACCEPTABILE ÎNTR-UN
STAT DE DREPT!**

sunt admise de către judecători. Aceste date confirmă indirect că admiterea demersurilor de arestare ar avea loc în lipsa unei analize detaliate a motivelor pentru arestare.

Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), printr-un [comunicat de presă](#), a catalogat drept inacceptabile, superficiale și evazive declarațiile avocaților prezenți la protest. CSM a mai menționat că declarațiile în cauză afectează imaginea și independența sistemului judecătoresc, ceea ce nu este acceptabil într-un stat de drept. Reacția CSM este stranie, având în vedere că, prin [hotărârea nr. 218/11 din 25 aprilie 2018](#), CSM a constatat că judecătorii nu aplică suficient măsurile preventive alternative arestării.

[Potrivit unei analize elaborate de CRJM](#), până 1 ianuarie 2018, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat în 21 de hotărâri că judecătorii moldoveni au dispus arestarea preventivă fără o motivare suficientă.

PARLAMENTUL A ADOPTAT A TREIA STRATEGIE NAȚIONALĂ PENTRU DREPTURILE OMULUI

La 1 decembrie 2017, în Parlament a fost înregistrat proiectul [Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022](#) (PNADO). La 7 februarie 2018, Comisia parlamentară drepturile omului și relații interetnice, după o audiere publică pe marginea documentului, a decis să-l restituie Ministerului Justiției, pentru a fi incluse recomandările comitetelor ONU adresate Republicii Moldova în perioada 2016 - 2017. La [16 mai 2018](#), comisia parlamentară a aprobat PNADO în versiune revizuită, iar la [24 mai 2018](#) documentul a fost aprobat de Parlament. Documentul a intrat în vigoare la 10 august 2018. El este al treilea plan de acțiuni în domeniul drepturilor omului.

Din documentul adoptat lipsesc mai multe angajamente asumate de Republica Moldova sau recomandări formulate în cadrul mecanismelor ONU și a Consiliului Europei, cum ar fi:

transferarea instituțiilor medicale din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor în cea a Ministerului Sănătății; transferarea responsabilității pentru izolatoarele de detenție provizorie din subordinea MAI în subordinea Ministerului Justiției, ș.a.

În termen de 2 luni de la data adoptării PNADO, Guvernul urma să înființeze Consiliul Național pentru Drepturile Omului, responsabil de monitorizarea și evaluarea implementării PNADO și a altor documente naționale în domeniul drepturilor omului. Consiliul este un organ consultativ compus din reprezentanți ai Parlamentului, Guvernului, autorităților administrației publice centrale și locale și din reprezentanți ai societății civile. Acest Consiliu urmează să înlocuiască mai multe structuri, cum ar fi Comitetul național pentru combaterea traficului de ființe umane, Consiliul Național pentru Protecția

Drepturilor Copilului, ș.a. La 31 octombrie 2018, acest consiliu nu era creat.

Tot în termen de 2 luni de la adoptarea PNADO, Guvernul urma să creeze Secretariatul permanent pentru drepturile omului, care asigură activitatea Consiliului. Secretariatul

este responsabil de elaborarea recomandărilor cu privire la implementarea PNADO, evaluarea gradului de implementare a PNADO, coordonarea procesului de elaborare a rapoartelor naționale privind implementarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, etc. La 31 octombrie 2018, secretariatul pentru drepturile omului nu era creat.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ: PIERDEREA DREPTULUI LA PENSIE ÎN CAZ DE PLECARE DIN ȚARĂ ESTE NECONSTITUȚIONALĂ

La 8 mai 2018, Curtea Constituțională (CCM) [a examinat](#) excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 36 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, care prevăd anularea plății pensiei atunci când asiguratul își stabilește domiciliul în străinătate. CCM a notat că o normă similară este prevăzută și de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 156 și și-a extins controlul de constituționalitate și în cazul acestei norme.

CCM a declarat neconstituționale normele în cauză. Ea a notat că Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a soluționat o cauză similară, [Pichkur c. Ucrainei](#), în care a constatat o violare a Convenției Europene pentru Drepturile Omului. CCM a preluat argumentele din această hotărâre.

CCM a mai menționat că legea care prevede dreptul de a beneficia de o plată socială, indiferent dacă este sub condiția plății

CURTEA
CONSTITUȚIONALĂ:
ANULAREA PENSILOR
CETĂȚENILOR MOLDOVENI
CU DOMICILIUL ÎN
STRĂINĂTATE ESTE
DISCRIMINATORIE

anterioare de contribuții, generează un drept de proprietate. CCM a notat că persoanele care au vârsta de pensionare și care au contribuit la sistemul de asigurări sociale sunt tratate diferit în funcție de faptul dacă domiciliază sau nu în Republica Moldova. CCM a examinat dacă acest tratament este justificat sau nu. Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS) a contraargumentat, invocând deficiențele în depistarea situațiilor de plată concomitentă a pensiei în Republica Moldova și în alte țări, cu care Republica Moldova nu a încheiat acorduri bilaterale privind asigurările sociale. CCM a respins acest argument, menționând că incapacitatea instituțională a CNAS nu poate constitui un motiv de priveră a persoanelor de drepturile lor fundamentale. Prin urmare, CCM a declarat că acest tratament diferențiat reprezintă o discriminare și încalcă art. 16 din Constituție.

DEȘI JUDECĂTORII AU PLASAT UN DEȚINUT GRAV BOLNAV ÎN AREST LA DOMICILIU, HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ NU A FOST EXECUTATĂ

În septembrie 2017, pentru acuzații de escrocherie, a fost arestat Serghei COSOVAN, un deținut care suferă de ciroză hepatică în stadiul final. La 20 martie 2018, dl Cosovan a depus o cerere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO), iar la 29 martie 2018, [CtEDO a comunicat cererea Guvernului Republicii Moldova](#). Curtea a adresat mai multe întrebări despre modul în care s-a dispus arestarea și dacă dlui Cosovan i-a fost acordată asistența medicală adecvată. CtEDO a decis examinarea în mod prioritar a cauzei.

La [24 aprilie 2018](#), un judecător a dispus transferarea dlui Cosovan din arest în penitenciar în arest la domiciliu. La ieșirea din penitenciar, acesta a fost reținut de poliție pe un alt caz, în care ar fi bănuit de escrocherie în raport cu o altă persoană. Chiar dacă Judecătoria Chișinău a constatat anterior că riscurile pentru care procurorul a solicitat aplicarea arestului preventiv nu și-au găsit confirmarea, un alt judecător a dispus ulterior arestarea dlui Cosovan. La 31 octombrie 2018, acesta se afla în arest.

La 18 mai 2018, [Organizația Mondială Împotriva Torturii \(OMCT\) a emis un Apel urgent](#) către autoritățile Republicii Moldova referitor la dl Cosovan. OMCT a atras atenția că acesta nu primește asistența medicală adecvată stării sale de sănătate. Totodată, OMCT a solicitat garantarea integrității fizice și psihologice a dlui Cosovan și transferul imediat al acestuia într-o instituție medicală publică specializată.

La 24 mai 2018, [Avocatul Poporului a declarat](#) într-un comunicat de presă că împărtășește îngrijorările organismelor internaționale și ale societății civile cu privire la cauza Cosovan. Ombudsmanul a chemat organele de drept și instanțele judecătorești să respecte legislația națională, jurisprudența CtEDO și recomandările internaționale, atât în cauza Cosovan, cât și în alte cauze în care se aplică detenția prelungită a persoanelor ce suferă de maladii grave. La [11 iunie 2018](#), și [Amnesty International](#) a expediat un apel urgent cu referință la cazul Cosovan, prin care a solicitat asigurarea unui tratament adecvat.

La [3 iulie 2018](#), CSM a examinat adresarea OMCT și a Avocatului Poporului în cazul dlui Cosovan. CSM nu a constatat

fapte care ar putea constitui abateri disciplinare și a afirmat că nu este în drept să influențeze în niciun mod desfășurarea justiției.

SOCIETATEA CIVILĂ

DECLARAȚIA LUI MICHEL FORST, RAPORTOR SPECIAL ONU PRIVIND SITUAȚIA APĂRĂTORILOR DREPTURILOR OMULUI, DUPĂ O MISIUNE ÎN MOLDOVA

Între 25 și 29 iunie 2018, Michel FORST, [Raportorul Special al ONU privind situația apărătorilor drepturilor omului](#), a efectuat o misiune de evaluare în Republica Moldova. Dl Forst a avut întrevederi atât cu autoritățile, cu membrii corpului diplomatic, cât și cu peste 110 apărători ai drepturilor omului de pe ambele maluri ale Nistrului. La sfârșitul misiunii, acesta a făcut o [declarație](#) despre concluziile și recomandările preliminare.

Dl Forst a menționat că apărătorii drepturilor omului din Moldova sunt activi în numeroase domenii, iar Republica Moldova are un set bun de legi care, în majoritatea aspectelor, creează un mediu adecvat pentru funcționarea apărătorilor drepturilor omului. Totuși, el a subliniat că situația apărătorilor drepturilor omului în Republica Moldova necesită îmbunătățiri. Dl Forst a menționat că apărătorii drepturilor omului și jurnaliștii sunt victime ale campaniilor de denigrare, avocații se confruntă cu acuzații penale motivate politic sau sunt amenințați atunci când apar vocile incomode, jurnaliștii se confruntă cu limitări în ceea ce privește accesul la informații, iar instituțiile naționale pentru apărarea drepturilor omului se simt ignorate în practică. Raportorul Special a mai notat că judecătorii care examinează cazurile sau adoptă decizii în mod independent și în conformitate cu legea în cazurile sensibile din punct de vedere politic riscă să fie hărțuiți, concediați sau acuzați

ÎN REPUBLICA
MOLDOVA APĂRĂTORII
DREPTURILOR OMULUI
ȘI JURNALIȘTII
SUNT VICTIME ALE
CAMPANIILOR DE
DENIGRARE, IAR
JUDECĂTORII INCOMOZI
RISCĂ SĂ FIE HĂRȚUIȚI,
CONCEDIAȚI SAU
ACUZAȚI PENAL

penal în mod neîntemeiat, pentru luarea cu bună știință a unei decizii ilegale sau greșite. În regiunea transnistreană legislația privind organizațiile non-profit provoacă îngrijorări serioase, iar apărătorii drepturilor omului uneori nu simt că operează într-un mediu sigur și permisiv.

Raportorul Special al ONU a îndemnat Parlamentul să aprobe o lege a ONG-urilor care ar respecta standardele internaționale în domeniul drepturilor omului, fără modificări esențiale față de proiectul prezentat de Guvern și orice amendament nou să fie discutat și convenit cu organizațiile societății civile; a cerut autorităților statului să elaboreze prevederi și practici pentru a asigura o participare importantă a societății civile la procesul decizional la nivel central și local, să consolideze accesul mass-media și al societății civile la informațiile legate de procesele privind cazurile de rezonanță socială sau politică, precum și la informația de interes public. Dl Forst a mai recomandat ca autoritățile să asigure independența financiară și să consolideze rolul Oficiului Avocatului Poporului și al Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității; să examineze posibilitatea elaborării și adoptării unei legi speciale privind apărătorii drepturilor omului, iar Procuratura Republicii Moldova să înceteze imediat urmărirea penală pe motive arbitrare a avocaților care apar personalități din opoziție sau vocile incomode.

ADUNAREA PARLAMENTARĂ A CONSILIULUI EUROPEI IA ATITUDINE FAȚĂ DE RESTRIȚIONAREA ACTIVITĂȚII ONG-URILOR DIN STATELE MEMBRE ALE CONSILIULUI EUROPEI

La 27 iunie 2018, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a [adoptat Rezoluția 2226 \(2018\)](#) și [Recomandarea 2134 \(2018\)](#) privind noile restricții privind activitatea ONG-urilor. La baza acestora a stat [raportul](#) Comitetului pentru afaceri juridice și drepturile omului. Raportul menționează, în context critic, tentativa din 2017 a autorităților Republicii Moldova de a introduce prevederi restrictive privind finanțarea din afara țării a ONG-urilor.

Adunarea Parlamentară a cerut statelor membre ale Consiliului Europei, printre altele, să asigure că legislația națională este în conformitate cu instrumentele internaționale privind drepturile omului privind libertatea de asociere, de întrunire și de exprimare; să nu adopte legi care să ducă la restricții și sarcini financiare inutile și disproporționate asupra activităților ONG-urilor; să nu impună restricții nejustificate asupra finanțării locale sau din străinătate și să asigure un mediu

favorabil pentru societatea civilă, în special prin abținerea de la orice hărțuire (judiciară, administrativă sau fiscală), discurs public negativ, campanii de stigmatizare împotriva ONG-urilor și intimidarea activiștilor societății civile. Una dintre

recomandările Adunării Parlamentare către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei este de a institui un mecanism de primire a alertelor privind restricțiile impuse ONG-urilor și să consolideze cooperarea cu acestea.

NOUA STRATEGIE DE DEZVOLTARE A SOCIETĂȚII CIVILE A INTRAT ÎN VIGOARE

La 18 mai 2018, în Monitorul oficial au fost publicate [Strategia de dezvoltare a societății civile \(SDSC\) pentru perioada 2018–2020 și Planul de acțiuni](#) pentru implementarea strategiei. Strategia a fost elaborată de către un grup de lucru constituit de Parlament la sfârșitul anului 2016, format din reprezentanții societății civile, ai Guvernului și ai Parlamentului. [Proiectul Strategiei](#) a fost înregistrat ca inițiativă legislativă din partea unui grup de parlamentari la sfârșitul lunii decembrie 2017 și adoptat în lectură finală la sfârșitul lunii martie 2018. Publicarea întârziată a Strategiei pune în pericol implementarea acțiunilor prevăzute pentru anul 2018.

Strategia vizează trei domenii de intervenție: consolidarea cadrului normativ și a celui instituțional privind participarea societății civile la elaborarea și monitorizarea implementării politicilor publice; promovarea și consolidarea sustenabilității financiare a societății civile; și dezvoltarea spiritului civic și a voluntariatului. Strategia prevede, printre altele, crearea unei structuri responsabile de cooperarea cu societatea civilă, acțiuni care nu a fost realizată încă din Strategia pentru anii 2012-2015. De asemenea, în Strategie se mai menționează perfecționarea mecanismului 2%, sporirea accesului organizațiilor societății civile (OSC) la contractarea socială, consolidarea accesului la fonduri publice și programe de finanțare publică, precum și perfecționarea legislației fiscale aplicate organizațiilor societății civile.

Pentru prima dată, Strategia prevede un mecanism de monitorizare și evaluare, care se va realiza prin intermediul a trei instrumente. Primul instrument va fi un Comitet de monitorizare a implementării Strategiei, care urmează a fi creat prin dispoziția Președintelui Parlamentului și care va fi constituit din 12 membri (3 persoane fiind desemnate de

OSC, 3 persoane – de Guvern, 3 persoane – de Parlament și 3 persoane – de partenerii de dezvoltare). Membrii comitetului nu trebuie să fie implicați în implementarea Strategiei. Guvernul, Parlamentul și partenerii de dezvoltare vor stabili autonom criteriile de eligibilitate și procedura desemnării reprezentanților lor în acest comitet. La începutul lunii octombrie 2018, nici Guvernul, nici Parlamentul și nici partenerii de dezvoltare nu au anunțat candidaturile lor pentru comitetul de monitorizare. Reprezentații OSC-urilor urmează a fi aleși de Forumul ONG din Republica Moldova. În cadrul ediției a IX-a a Forumului ONG din 27 aprilie 2018, s-a decis că [Consiliul ONG va alege trei membri](#) în acest comitet, prin concurs public. În iulie 2018, Consiliul ONG [a anunțat](#) un concurs pentru selectarea a trei membri permanenți și trei membri supleanți în comitetul de monitorizare a Strategiei. Până la începutul lunii octombrie 2018, Consiliul ONG a ales doar [o persoană](#) în calitate de membru în comitetul respectiv.

Al doilea instrument de monitorizare se va realiza prin organizarea audierilor și dezbaterilor publice, iar cel de-al treilea - prin organizarea de către Parlament a conferinței anuale, cu participarea societății civile, pentru a examina progresele și deficiențele în implementarea Strategiei.

Suportul bugetar este prevăzut doar pentru circa 60% din acțiuni și doar acțiunile privind activismul civic și voluntariatul prevăd acoperire financiară. Acest lucru poate pune în pericol implementarea acțiunilor planificate, care necesită o acoperire financiară importantă. Strategia anterioară pentru anii 2012-2015 a avut o [rată foarte scăzută de realizare](#). Doar 27% din acțiuni au fost puse în aplicare, iar documentul nu avea un mecanism clar de monitorizare.

CONSILIUL ONG DIN MOLDOVA ARE O NOUĂ COMPONENTĂ

Peste 100 de participanți, reprezentând 240 de organizații neguvernamentale și rețele ale organizațiilor societății civile (OSC) din întreaga țară, au participat la lucrările Forumului ONG, organizat la 27 aprilie 2018 în Chișinău. Participarea la procesul de luare a deciziilor, durabilitatea financiară sau modificările legislative care afectează sectorul nonprofit sunt doar câteva dintre subiectele discutate la forum. Participanții la forum au votat [prioritățile strategice pentru următorii doi ani de activitate ai Consiliului ONG](#) (2018-2020). Documentul cuprinde

recomandări adresate autorităților și OSC-urilor și peste 30 de acțiuni specifice ce rezultă din prioritățile stabilite în [Strategia de dezvoltare a societății civile 2018-2020](#), dar și alte [angajamente ale autorităților](#) ce țin de procesul de consultare publică și transparență a procesului de luare a deciziilor, îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ privind finanțarea directă și indirectă a OSC, precum și adoptarea [proiectului de lege privind organizațiile necomerciale](#) în conformitate cu standardele internaționale și europene privind libertatea de asociere.

Participanții la Forumul ONG au ales și o nouă componență a Consiliului ONG, autorizat să pună în aplicare rezoluția adoptată, să monitorizeze implementarea ei, dar și să reprezinte vocea OSC-urilor pe teme importante legate de dezvoltarea sectorului. Cele 11 organizații alese în componența noului Consiliu ONG pentru mandatul 2018-2020, printre care și [CRJM](#), sunt: [Asociația Presei Independente](#) (API),

[Centrul Contact](#), [Asociația HomeCare](#), [Asociația „Motivație”](#), [Concordia „Proiecte sociale”](#), [Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Familiei și Copilului](#) (APSCF), [Consiliul Național al Tineretului din Moldova](#), [Centrul Analitic Independent Expert-Grup](#), [Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului](#) (CReDO) și [Platforma pentru Cetățenie Activă și Parteneriat pentru Drepturile Omului](#) (CAP).

CRJM A FĂCUT BILANȚUL PRIMULUI AN DE IMPLEMENTARE A LEGII 2%

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) a făcut o analiză ([română](#) și [rusă](#)) privind modul în care a fost implementat mecanismul de desemnare procentuală în 2017, primul an de desemnare procentuală în Republica Moldova. În 2016, 484 de organizații necomerciale au reușit să se înregistreze în Lista beneficiarilor 2% (413 asociații, fundații și instituții private și 71 de culte religioase și părți componente ale cultelor). 302 dintre acestea (62%) au primit desemnări procentuale pentru anul 2016.

21,204 contribuabili și-au exercitat dreptul de a desemna 2% din impozitul lor pe venit pentru anul 2016. Aceștia reprezintă 11% din numărul total al contribuabililor care au depus în termen declarația privind impozitul pe venit. 44% din contribuabilii care au desemnat 2% nu aveau obligația de a depune declarația cu privire la impozitul pe venit, dar au ales să o facă pentru a face desemnarea procentuală. Din totalul de 21,204 de desemnări efectuate în 2017, 16,182 (circa 76%) au fost validate de către Serviciul Fiscal de Stat, iar 5,022 (circa 24%) nu au fost validate. Motivul principal pentru care desemnările nu au fost validate a fost faptul că contribuabilii care au desemnat 2% aveau datorii la plata impozitului pe venit.

Suma totală care a fost desemnată de contribuabili pentru anul 2016, până la validare, a constituit MDL 4,140,868.43 (aproximativ USD 244,588 / EUR 210,090). Din această sumă, MDL 2,821,243.60 (USD 166,642 / EUR 143,138) au

fost transferați către beneficiari după validarea desemnărilor (68% din suma totală desemnată). Suma desemnărilor nevalidate constituie MDL 1,319,624.83 (USD 77,946 / EUR 66,952), ceea ce reprezintă 32% din suma totală desemnată. Cea mai mare sumă de desemnare procentuală primită de o organizație în 2017 este de MDL 1,374,555.89 (USD 81,190 / EUR 69,739), ceea ce reprezintă 49% din suma totală validată. Beneficiarul acestei sume este Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova. În mediu, pentru anul 2016, fiecare contribuabil a desemnat MDL 195 (USD 11.51 / EUR 9.89), dintre care au fost validați MDL 174 (USD 10.28 / EUR 8.83).

Din cele 302 organizații care au primit desemnări procentuale pentru anul 2016, 86% (260) sunt ONG-uri, iar 14% (42) - entități religioase. După validarea desemnărilor, 90% din sume au revenit ONG-urilor (MDL 2,543,114.45), iar 10% - entităților religioase (MDL 278,129.15).

Potențialul mecanismului 2% în Republica Moldova este mult mai mare. Până la 30 aprilie 2017, doar 1.7% dintre contribuabilii care aveau dreptul de a desemna au ajuns să-și exercite acest drept (21,204 de contribuabili din 1,219,500). În 2018, acest număr a crescut până la 2.4% (29,271 de contribuabili din 1,207,500), ceea ce arată că trendul este în creștere. În același timp, în 2017 (sume pentru 2016), au fost desemnate doar 6.6% din suma totală posibilă de a fi redirecționată procentual (MDL 4,140,868.43 din MDL 62,526,200).

PE SCURT

CRJM a publicat [raportul de activitate pentru anul 2017](#). În pofida climatului incert din țară, CRJM a continuat monitorizarea funcționării și transparenței instituțiilor din domeniul justiției, inclusiv a analizat procesele de selecție și promovare a judecătorilor, alegerea și numirea în funcțiile-cheie din justiție, precum și măsurile care puteau submina independența judecătorilor și combaterea corupției. În domeniul drepturilor omului, CRJM a continuat activitățile de informare și instruire

și a informat partenerii de dezvoltare despre gradul de respectare a drepturilor omului în țară. CRJM a continuat să se opună inițiativelor contrare spiritului democrației, inclusiv care promovau o intruziune mai mare a statului în viața privată a persoanelor și a reacționat public la încălcările deosebit de grave ale drepturilor omului. În 2017, CRJM, împreună cu organizații partenere, a început monitorizarea atacurilor publice asupra organizațiilor societății civile, care a rezultat în

publicarea, la începutul anului 2018, a [radiografiei atacurilor](#). CRJM a continuat activitățile de informare privind mecanismul 2%, la promovarea căruia a contribuit și care a fost pus în aplicare pentru prima dată în anul 2017.

La **19 martie 2018**, Victoria IFTODI a fost numită în funcția de ministru al Justiției și și-a depus mandatul de judecător al Curții Constituționale, care l-a deținut din 3 mai 2017. După depunerea mandatului de judecător, Guvernul nu a lansat niciun concurs pentru selectarea unui nou judecător al Curții Constituționale și această funcție rămâne vacantă de mai mult de șapte luni.

În perioada aprilie-iunie 2018, CRJM și [Expert-Forum România](#) au continuat proiectarea documentarelor olandeze „Privind în suflet – despre profesia de judecător” (“Kijken in de ziel”) bazate pe interviuri făcute cu 12 judecători olandezi. De această dată, filmele au fost proiectate pentru studenți și avocați. [Proiecția pentru studenți](#) a avut loc la 6 iunie 2018, în cadrul Academiei de Studii Economice din Moldova. [Proiecția destinată avocaților](#) s-a desfășurat la 7 iunie 2018 și a fost organizată în colaborare cu [Centrul de Instruire a Avocaților](#). Filmele au fost urmate de discuții informale dintre participanți și experții [Cristi DANILET](#) (judecător la Tribunalul Cluj, România) și [Laura ȘTEFAN](#) (expert anticorupție, EFOR România). Discuțiile s-au axat pe dilemele profesionale cu care se confruntă magistrații, doza de subiectivism din deciziile judecătorești și aspectele tehnice legate de procedurile judiciare.

La **3 mai 2018**, Parlamentul Republicii Moldova a votat în primă lectură [proiectul legii cu privire la organizațiile necomerciale](#). În versiunea înregistrată, proiectul limitează posibilitățile autorităților de a exercita presiuni asupra organizațiilor necomerciale, clarifică drepturile organizațiilor necomerciale și relațiile lor cu autoritățile de stat și exclude unele interdicții existente în prezenta lege pentru fondarea organizațiilor necomerciale de către anumite categorii de persoane. Printr-un [apel public semnat de 37 OSC-uri](#), semnatarii au solicitat Parlamentului să nu admită adoptarea unor amendamente care ar schimba conceptual proiectul de lege. Adoptarea proiectului în lectură finală urma să aibă loc până în iulie 2018, însă acest fapt nu s-a întâmplat. În toamna anului 2018, reprezentanții partidului de guvernământ vorbesc tot mai mult despre limitarea implicării ONG-urilor în activități politice.

La **12 mai 2018**, Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova a organizat Ziua Europei. Evenimentul s-a desfășurat în „Orășelul European”, amenajat în Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din capitală. CRJM, alături de alte ONG-uri, a fost printre „rezidenții Orășelului European” și a oferit tuturor

persoanelor interesate informații despre activitatea CRJM, promovând în acest fel democrația și cultura respectării drepturilor omului.

În **mai 2018**, CRJM a publicat [un spot social](#) care explică publicului larg conflictul de interese și procedura de sesizare a autorităților în cazul în care cetățenii se ciocnesc cu astfel de situații. Spotul îndeamnă cetățenii să sesizeze conducătorul organizației publice în care activează sau Autoritatea Națională de Integritate, dacă cunosc cazuri când funcționarii publici se află în conflict de interese.

La **22 mai 2018**, CRJM și Expert Forum (România) au contribuit la un [schimb de experiență a procurorilor anticorupție](#) din Republica Moldova cu Laura OPREAN, Procuror general adjunct al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție din România și Laura ȘTEFAN, expertă anticorupție din România. Participanții au discutat despre rolul procurorilor și provocările luptei cu corupția mare și lecțiile învățate de România în aceste domenii. De asemenea, s-a discutat despre tehnicile speciale de investigare, interacțiunea procurorilor anticorupție cu alte instituții, importanța respectării garanțiilor procedurale, modificările legislative necesare luptei cu corupția la nivel înalt, ș.a.. Viorel MORARI, procurorul-șef al Procuraturii Anticorupție, a subliniat importanța preluării bunelor practici din România, precum și valoarea experienței românești pentru lupta cu corupția la nivel înalt.

La **15 iunie 2018**, [Parlamentul a numit în funcție](#), pentru un mandat de cinci ani, noua componentă a Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității ([Consiliul pentru egalitate](#)): Ian FELDMAN, Svetlana DOLTU, Andrei BRIGHIDIN, Evghenii GOLOȘCEAPOV și Victorina LUCA. La 23 iulie 2018, membrii Consiliului pentru egalitate l-au ales pe Ian FELDMAN în calitate de [președinte al Consiliului](#).

La **26 iunie 2018**, mai multe OSC-uri au lansat un [apel cu ocazia Zilei Internaționale a ONU pentru susținerea victimelor torturii](#). Organizațiile semnatare au solicitat consolidarea independenței și a capacităților procurorilor responsabili de investigarea maltratărilor, asigurarea condițiilor pentru reabilitarea comprehensivă a tuturor victimelor maltratării, precum și consolidarea independenței și a capacităților Consiliului pentru Prevenirea Torturii.

În perioada 28-30 iunie 2018, CRJM a organizat [un seminar de instruire avansată](#) pentru 24 de avocați și avocați stagiați privind garanțiile procedurale în materie penală prevăzute de art. 6 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. Evenimentul a fost desfășurat în colaborare cu [Centrul](#)

[de instruire a avocaților](#), iar formatori au fost Dragoș CUCEREANU, jurist la Grefa Curții Europene a Drepturilor Omului și Vladislav GRIBINCEA, președintele CRJM. În cadrul seminarului s-a discutat despre contradictorialitatea și publicitatea procedurilor penale, examinarea nemijlocită a probelor și motivarea hotărârii judecătorești, precum și despre provocarea în comiterea infracțiunilor.

În **iunie 2018**, dna [Tatiana RĂDUCANU](#) a fost aleasă în calitate de membră a Consiliului de Administrare al CRJM, iar pe 27 iulie 2018 dumneaei a fost aleasă președintă a Consiliului, substituindu-l în această funcție pe domnul Arcadie BARBĂROȘIE. Dna Răducanu este ex-judecătoare la Curtea Supremă de Justiție și judecătoare ad-hoc la Curtea Europeană a Drepturilor Omului din partea Republicii Moldova.

Din **iunie 2018**, Nadejda HRIPTIEVSCHI, Directoare de Programe din cadrul CRJM, este una din prezentatoarele emisiunii [Alfel Spus](#), de la postul de televiziune TV8. Emisiunea abordează, în 10-15 minute, aspecte ce țin de politici, finanțe, educație, infrastructură, justiție și drepturile omului.

DESPRE CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Nadejda HRIPTIEVSCHI
Ion GUZUN
Sorina MACRINICI
Ilie CHIRTOACĂ
Daniel GOINIC
Olga BURUCENCO
Aurelia CELAC
Natalia ȘEREMET
Mihaela CIBOTARU

DATE DE CONTACT

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

- Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova
- +37322843601
- +37322843602
- contact@crjm.org
- www.crjm.org
- [CRJM.org](https://www.facebook.com/CRJM.org)
- [CRJMoldova](https://twitter.com/CRJMoldova)
- [CRJM](https://www.instagram.com/CRJM)

Acest buletin este posibil datorită ajutorului generos al poporului american, oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.